

Milan POPOVIĆ*

 <https://orcid.org/0000-0002-0707-7233>

OCENA RYZYKA OPERACYJNEGO TRANSAKCJI FAKTORINGOWYCH Z UWZGLĘDNIENIEM ASPEKTÓW ETYCZNO-MORALNYCH

(Streszczenie)

Ze względu na specyfikę prowadzonej działalności instytucje faktoringowe są szczególnie narażone na straty spowodowane nieuczciwością partnerów biznesowych. Artykuł porusza problematykę ryzyka operacyjnego w transakcjach faktoringowych. Zostały przedstawione aspekty etyczno-moralne relacji między podmiotami z perspektywy faktora oraz faktoranta. Dylematy etyczno-moralne stają się istotne, zwłaszcza w sytuacjach, gdy zachodzi asymetria informacji w relacji między podmiotami transakcji faktoringowej. Za cele opracowania przyjęto wykonanie analizy czynników wpływających na nadużycia w faktoringu, ustalenie wpływu aspektów moralnych dla poszczególnych czynników oraz wskazanie słabości poszczególnych wskaźników.

W pracy zostały przedstawione parametry, które przyczyniają się do ograniczania ryzyka operacyjnego w transakcjach faktoringowych. Autor omawia zastosowanie poszczególnych wskaźników stosowanych do oceny nadużyć w kontekście etyczno-moralnym.

Słowa kluczowe: faktoring; ryzyko operacyjne; aspekty etyczno-moralne; nadużycia finansowe
Klasyfikacja JEL: G32, G23, G41

1. Wstęp

Przedsiębiorstwa, aby mogły funkcjonować na rynku i realizować swoje cele, potrzebują środków finansowych. Nierzadko brak płynności finansowej może się przyczynić do opóźnień w spłaceniu długów, a w skrajnych przypadkach nawet doprowadzić do upadłości przedsiębiorstwa. Spośród wielu źródeł finansowania najłatwiej jest uzyskać finansowanie zewnętrzne w postaci kredytów krótko- lub długookresowych poprzez kredytowanie dostawcy lub odbiorcy bądź poprzez szczególne formy finansowania takie jak leasing czy faktoring.

* Dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Ekonomik Stosowanych i Informatyki, Katedra Informatyki Ekonomicznej; e-mail: Milan.Popovic@uni.lodz.pl

Wadą powyższych form finansowania jest to, iż w wyznaczonym terminie kapitał musi zostać zwrócony, a odsetki zapłacone. W przypadku gdy przedsiębiorca wytwarza artykuły, które sprzedaje, bądź świadczy usługi swoim kontrahentom, wówczas może korzystać z usługi faktoringu. Przedsiębiorca wówczas otrzymuje wcześniej środki pieniężne od instytucji finansowej świadczącej usługi faktoringowe, a nie od swojego dłużnika.

2. Faktoring. Transakcja faktoringowa

Pomimo tego, że historia usług finansowych podobnych do faktoringu sięga starożytnej Babilonii i Fenicji¹ uważa się, iż rozwój faktoringu został zapoczątkowany w XIX w. w Stanach Zjednoczonych Ameryki², kiedy pośrednicy w sprzedaży tekstyliów już dobrze poznawali swoich kontrahentów i zaczęli szacować oraz przejmować ryzyko wypłacalności w transakcjach, w których uczestniczyli. Idąc tym tropem, pośrednicy zaczęli również finansować działalność swoich klientów w zamian za ustaloną prowizję, biorąc w zastaw ich wierzytelności. Po II wojnie światowej, na wzór działalności faktoringowej w USA, z powodu rosnącego zapotrzebowania na kapitał usługi faktoringu zaczęły być oferowane również w Europie³.

Polski rynek faktoringu jest rynkiem stosunkowo młodym, gdyż zaczął się rozwijać w okresie przemiany, w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych XX w. Obecnie swoje produkty faktoringowe oferuje wielu faktorów, a ich liczba rośnie z roku na rok⁴. Warto jest wspomnieć, iż pomimo tylko około 0,5% firm korzysta z faktoringu⁵, to wartość transakcji objętych faktoringiem sięga w Polsce aż 10% PKB⁶.

¹ P. Katner, *Przeniesienie wierzytelności w umowie faktoringu*, Wolters Kluwer Polska – LEX, Warszawa 2011, s. 21–22.

² K. Kreczmańska-Gigol, R. Pajewska-Kwaśny, *Faktoring. Przewodnik dla przedsiębiorcy*, http://www.faktoring.pl/files/opracowania/110408133538_e-book.pdf, stan na 15.06.2017 r., s. 268.

³ *Ibidem*.

⁴ P. Starczak, *Wsparcie dla sektora MSP*, Rynek faktoringu w Polsce. Biznes raport, Gazeta Finansowa, 12–25 sierpnia 2016 r., s. 33. Coroczne statystyki faktorów zrzeszonych w PZF można znaleźć na stronach Polskiego Związku Faktorów, <http://www.faktoring.pl>, oraz w statystykach Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/>

⁵ Por. EU Federation for the Factoring and Commercial Finance Industry, <http://euf.eu.com/>; stan na 15.07.2018, Factors Chain International, <http://www.fci.nl/>; stan na 15.07.2018 r. oraz Polski Związek Faktorów, <http://www.faktoring.pl/>; stan na 15.07.2018 r.

⁶ Por. Główny Urząd Statystyczny, *Działalność faktoringowa przedsiębiorstw finansowych w 2017 roku*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finan->

Z reguły faktoring jest kierowany do małych i średnich przedsiębiorstw⁷. W szczególności do takich przedsiębiorstw, które wytwarzają towary bądź świadczą usługi kierowane do większej liczby kontrahentów. Pomimo często spotykanego poglądu, iż faktoring jest usługą polegającą na windykacji przysiężnych należności, można również stwierdzić, że jest odwrotnie. Mianowicie, zarządzanie wierzytelnościami przedsiębiorstwa, które korzysta z usług faktoringu, ma na celu uniknięcie windykacji⁸, do której w skrajnych przypadkach jednak dochodzi.

Z formalnego punktu widzenia w Polsce umowa faktoringu jest umową nienazwaną⁹, w związku z czym nie ma dedykowanych przepisów, które regulują ten rodzaj działalności. Akty prawne, które przyczyniają się do regulacji faktoringowych w Polsce, to przede wszystkim Kodeks cywilny¹⁰, przepisy dotyczące rachunkowości¹¹ i podatków¹² oraz przepisy w faktoringu międzynarodowym¹³. W umowie faktoringu biorą udział trzy podmioty: faktor (instytucja faktoringowa udzielająca finansowania), faktorant (przedsiębiorca, klient faktora) oraz dłużnik (kontrahent faktoranta).

sowe/przedsiębiorstwa-finansowe/dzialalnosc-faktoringowa-przedsiębiorstw-finansowych-w-2017-roku,2,13.html; stan na 16.08.2018 r.; **D. Steć**, *Faktoring w Polsce w 2017*, VII Międzynarodowy Kongres Faktoringu, prezentacja z dnia 28.09.2017 r.; Główny Urząd Statystyczny, *Działalność faktoringowa przedsiębiorstw finansowych w 2016 roku*, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-finansowe/dzialalnosc-faktoringowa-przedsiębiorstw-finansowych-w-2016-roku,2,12.html>; stan na 15.07.2018 r.

⁷ Por: **E. Dras**, *Faktoring w Polsce. Perspektywa strony podaźowej*, w: **T. Biernat, D. Korenik** (red.), *Faktoring. Almanach Polskiego Związku Faktorów. Rok 7*, Polski Związek Faktorów, Warszawa 2017, s. 110; **K. Kreczmańska-Gigol**, *Faktoring jako jeden z instrumentów zarządzania należnościami i zobowiązaniami handlowymi a struktura kapitału*, Difin, Warszawa 2013, s. 15–17; **D. Korenik**, *Faktoring w bankowości. Strategia przyszłości*, CeDeWu, Warszawa 2007, s. 11.

⁸ **M. Rdzanek**, *Faktoring, czyli finansowanie handlu*, Rynek faktoringu w Polsce. Biznes raport, Gazeta Finansowa, 12–25 sierpnia 2016 r., s. 34.

⁹ łac. *negotium innominati*. Por. **R. Brzeziński**, *Dla kogo usługi faktoringowe*, Rynek faktoringu w Polsce. Biznes raport, Gazeta Finansowa, 12–25 sierpnia 2016 r., s. 32

¹⁰ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

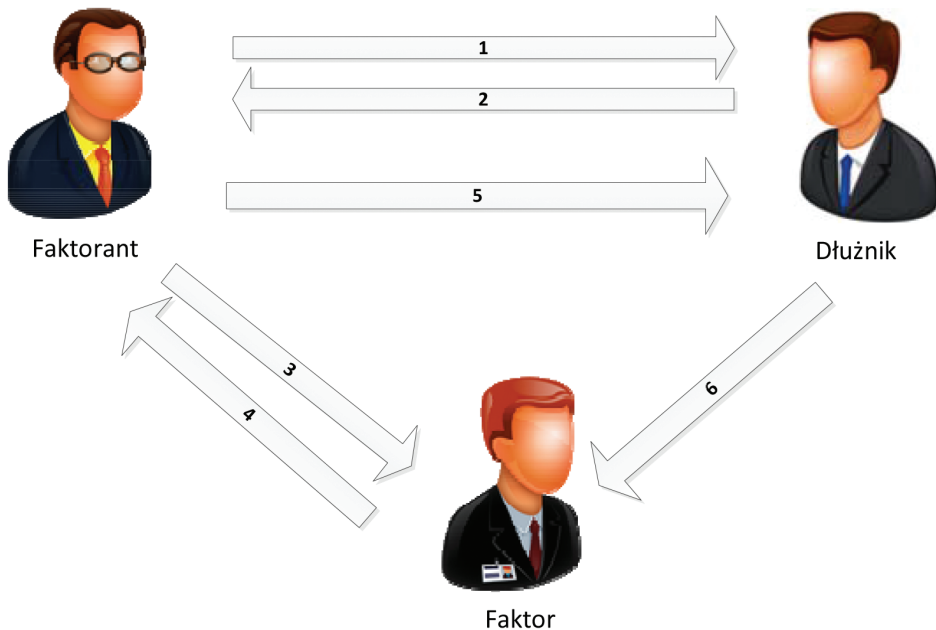
¹¹ Ustawa z dnia 14 lutego 2003 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2003 r., nr 49, poz. 408 z późn. zm.).

¹² M.in. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2004 r., nr 54, poz. 535 z późn. zm.), Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 1992 r., nr 21, poz. 86 z późn. zm.).

¹³ Dyrektywa 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. Unii Europejskiej L 347 z późn. zm.).

Podstawowa transakcja faktoringowa¹⁴ wygląda następująco. W pierwszym kroku (1) faktorant generuje fakturę oraz przesyła ją do swojego dłużnika (kontrahenta). Dłużnik otrzymuje fakturę, a jej kopię otrzymuje również Faktor. W następnym kroku (2) dłużnik jest zobowiązany zaakceptować tę fakturę, żeby ona mogła być przyjęta do faktoringu. Zatem, (3) informację o akceptacji otrzymują faktorant i faktor. W dalszej kolejności (4) faktor finansuje faktury kwotą odpowiednio pomniejszoną o opłaty i prowizje, natomiast (5) poinformowany o zmianie wierzyciela (6) dłużnik spłaca faktorowi całą kwotę faktury faktorowi we wcześniej ustalonym¹⁵ terminie wymagalności. Schemat ten został przedstawiony na poniższym rysunku.

RYSUNEK 1: *Transakcja handlowa z wykorzystaniem faktoringu*

Źródło: opracowanie własne na podstawie **K. Kreczmańska-Gigol**, *Factoring w świetle prawa cywilnego, podatkowego i bilansowego*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2006, s. 12.

¹⁴ W przypadku faktoringu klasycznego pełnego, bez regresu.

¹⁵ Zazwyczaj termin wymagalności faktury w faktoringu wynosi 30, 60, 90 lub 180 dni.

3. Ryzyko operacyjne w transakcjach faktoringowych

Pojęcie ryzyka w literaturze jest definiowane bardzo szeroko, aczkolwiek istnieje ono wówczas, gdy mamy do czynienia z niepewnymi zdarzeniami przyszłymi¹⁶. Pierwsza definicja ryzyka operacyjnego powstała w roku 1989 w opublikowanej przez Komitet Bazylejski publikacji *Risk in computer and telecommunication systems*¹⁷. Dokument ten zwraca uwagę, iż postęp technologiczny rodzi potrzebę posiadania coraz bardziej niezawodnych systemów informatycznych¹⁸. W ostatnich latach, ze względu na swoją działalność szczególnie narażoną na ryzyko, w faktoringu¹⁹ istnieje konieczność badania czynników ryzyka operacyjnego²⁰ i przetwarzania wielkiej ilości danych w celu jego przeciwdziałania.

Ryzyko operacyjne w instytucjach faktoringowych jest minimalizowane poprzez wykonanie wnikliwych analiz finansowych obu stron transakcji (zarówno faktoranta, jak i jego kontrahentów) oraz samych transakcji. Analizy te polegają na badaniu wiarygodności płatniczej zarówno samych podmiotów, biorących udział w faktoringu, jak i ich zdolności kredytowej²¹. Często do wykonywania analiz są wykorzystywane dane pochodzące z Biura Informacji Gospodarczej oraz wywiadowni gospodarczych²².

Warto zaznaczyć, iż nie ma ogólnie przyjętych norm i procedur, które pozwalają na ograniczanie ryzyka w faktoringu. W związku z powyższym, jedna z wiodących międzynarodowych instytucji zrzeszająca faktorów, International Factors Group (IFG)²³, przedstawiła wskazówki działań, jakie należy podjąć w celu zminimalizowania ryzyka operacyjnego w faktoringu²⁴. Na podstawie rekomendacji pierwszą zasadą jest unikanie sytuacji, których skutkiem może być zwiększenie ryzyka. Jeśli takich sytuacji nie da się uniknąć, wówczas należy przenieść ryzyko na inny podmiot. Następną radą jest zmniejszenie zagrożeń

¹⁶ **K. Kreczmańska-Gigol**, *Faktoring jako jeden z instrumentów zarządzania należnościami i zobowiązaniami handlowymi a struktura kapitału*, Difin, Warszawa 2013, s. 98.

¹⁷ **Basel Committee**, *Risk in computer and telecommunication systems*, Basel, Jul. 1989.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Podobnie jak ogólnie w bankowości.

²⁰ **K. Jajuga**, *Zarządzanie ryzykiem*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 269.

²¹ **R. Brzeziński**, *Dla kogo usługi faktoringowe*, Rynek faktoringu w Polsce. Biznes raport, Gazeta Finansowa, 12–25 sierpnia 2016 r., s. 32.

²² *Ibidem*.

²³ Od roku 2016 International Factors Group (IFG) jest częścią międzynarodowej organizacji FCI. Źródło: About FCI, <https://fci.nl/en/about-fci-new/about-fci>; stan na 15.07.2018 r.

²⁴ **P. Brinsley**, *Risk and Different Products*, konferencja „International Factors Group Risk Managers Club” z dnia 9 czerwca 2010, Bruksela, Belgia.

nia związanego ze stratą oraz zaakceptowanie konsekwencji, jakie ryzyko niesie za sobą. Ostatnim krokiem jest wyszczególnienie parametrów, które mogą mieć wpływ na zwiększenie ryzyka²⁵.

Na polskim rynku istnieje kilka systemów informatycznych do obsługi transakcji faktoringowych²⁶, zostały one przedstawione w tabeli 1. Ich funkcjonalność sprowadza się do obsługi transakcji faktoringowych: wprowadzania umów i faktur, naliczania opłat, wypłaty środków i rozliczania spłat²⁷. Natomiast na polskim rynku faktoringowym obecnie nie ma kompleksowego narzędzia informatycznego, które by służyło do ograniczania ryzyka operacyjnego faktora poprzez badanie relacji faktoranta z dłużnikami.

TABELA 1: Zestawienie narzędzi informatycznych wspierających realizację transakcji faktoringowych na polskim rynku

Producent	Nazwa oprogramowania
Asseco	Faktor 3
Comarch	Factoring
Business Management Software	Izyda
eSourcing	Trade
Heutes	MC-FAKTOR
Grupa Unity	Faktoring

Źródło: opracowanie własne na podstawie **S. Drosio**, *Ewolucja systemów informatycznych wspomagających realizację transakcji faktoringowych*, w: **T. Biernat, D. Korenik** (red.), *Faktoring. Almanach Polskiego Związku Faktorów*, Rok 3, Polski Związek Faktorów, Warszawa 2013, s. 121 oraz *Systemy faktoringowe dedykowane aplikacje do obsługi transakcji faktoringowych – Grupa Unity*, <http://www.unity.pl/systemy-factoringowe/>; stan na dzień 15.06.2017 r.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ **S. Drosio**, *Ewolucja systemów informatycznych wspomagających realizację transakcji faktoringowych*, w: **T. Biernat, D. Korenik** (red.), *Faktoring. Almanach Polskiego Związku Faktorów. Rok 3*, Polski Związek Faktorów, Warszawa 2013, s. 121–122, oraz *Systemy faktoringowe dedykowane aplikacje do obsługi transakcji faktoringowych – Grupa Unity*, <http://www.unity.pl/systemy-factoringowe/>; stan na dzień 5.06.2017 r.

²⁷ **S. Drosio**, *op. cit.*, s. 120–122.

4. Aspekty etyczno-moralne transakcji faktoringowej

Problem ryzyka w faktoringu można rozpatrywać z punktu widzenia etyki finansów. Celem etyki finansów jest moralna ocena działań podejmowanych przez podmioty aktywne na rynkach finansowych²⁸. W faktoringu, podobnie jak w ogólnie pojętych finansach, etyczne zasady można ograniczyć do dwóch reguł²⁹, którymi są rzetelność w tworzeniu umów i przestrzeganie zobowiązań kontraktowych. Kiedy reguły te nie są przestrzegane, wówczas mogą wystąpić problemy o charakterze etycznym dotyczące „odpowiedzialności rzetelnej sprzedaży lub kupna, oszustwa, budowania reputacji, jakości świadczonych usług, relacji między interesem pracownika i interesem klienta, konfliktu interesów”³⁰. Rozważając problemy etyczne, które mogą wystąpić zwłaszcza w sytuacjach, gdy zachodzi asymetria informacji w relacji między pomiotami transakcji faktoringowej³¹, można stwierdzić, iż istnieją cechy, które systematycznie występują u nieuczciwych faktorantów. Taka sytuacja może mieć miejsce, zwłaszcza gdy faktorant i jego dłużnicy są w zmwowie. Wówczas podstawową cechą może być zwiększenie limitów faktoringowych, a następnie zaniżanie wartości sprzedaży, przez co wzrasta liczba faktur korygowanych³², często towarzysząca opóźnieniom w dostawach. Dochodzi do przekroczenia terminu płatności faktur, a dłużnicy są proszeni przez dostawców (faktorantów) o zrealizowanie zaległych płatności do instytucji faktoringowej. Powyższe cechy są ewidentnym wskaźnikiem, iż faktorant ma problemy z płynnością, a jego działania mogą doprowadzić do zwiększenia ryzyka nadużycia.

W celu dokładniejszego zbadania sytuacji faktoranta i jego dłużników należy wziąć pod uwagę również inne wskaźniki, gdyż powyższe informacje nie muszą jednoznacznie wskazywać na nieuczciwych przedsiębiorców. W szczególności należy zwrócić uwagę na specyfikę branży, w jakiej przedsiębiorcy działają. Na przykład, zaniżenie wartości jego sprzedaży poprzez wystawienie

²⁸ A. Zadroga, *Świat finansów w perspektywie etycznej*, Rocznik Nauk Społecznych 2008/3, s. 60.

²⁹ I.D. Czechowska, *Zarys problematyki etyki finansów*, w: I.D. Czechowska (red.), *Etyka w relacjach instytucji finansowych z gospodarstwami domowymi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016, s. 37.

³⁰ *Ibidem*, s. 38.

³¹ Asymetria jest jednym z czynników, który może prowadzić do ryzyka nadużycia określanego w literaturze jako „ryzyko moralne” (ang. *moral hazard*). Por. N. Acocella, *Zasady polityki gospodarczej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 138.

³² Z punktu widzenia ryzyka operacyjnego warto się przyjrzeć fakturom korygowanym „w dół”, w szczególności fakturom korygowanym do wartości zerowej.

faktury korygującej, która pomniejsza wcześniejszą kwotę faktury, może być ewidentne w przypadku handlu towarami spożywczymi, które mogą ulec zepsuciu przed terminem ważności. Wówczas oczywistym może być, że towar ten zostanie zwrócony, a kwota faktury zostanie pomniejszona o wadliwą część zamówienia. W skrajnych przypadkach faktura może zostać skorygowana do wartości zerowej, gdy towary z całego zamówienia ulegną zepsuciu przed terminem ważności.

5. Wpływ poszczególnych czynników na ryzyko nadużycia w faktoringu

Badając czynniki, które mogą mieć wpływ na ryzyko nadużycia w faktoringu, w oparciu o badania polskich instytucji faktoringowych³³, autor doszedł do wniosku, iż można do nich zaliczyć następujące wskaźniki:

- liczba i wartość faktur korygowanych „w dół” w danym okresie*,
- liczba i wartość faktur korygowanych do wartości zerowej w danym okresie*,
- liczba i wartość spłat z rachunków nieznanymi (innych niż rachunek dłużnika)*,
- liczba i wartość faktur, dla których wykonano regres,
- średnia wartość faktury przedstawionej do skupu,
- średni poziom zaangażowania na pojedynczym dłużniku (poziom koncentracji),
- średni czas spłat faktury od momentu wystawienia do dnia całkowitej spłaty przez dłużnika,
- średnia liczba dni od momentu wystawienia faktury do terminu płatności (kredyt kupiecki).

Warto zauważyć, iż w przypadku wzorowego faktoranta pierwsze trzy wskaźniki, oznaczone gwiazdką (*), powinny posiadać zerowe wartości³⁴. Im wyższe wartości zostaną im przyporządkowane, tym bardziej wzrasta ryzyko możliwego nadużycia. Z moralnego punktu widzenia, za każdym z powyższych wskaźników może się ukrywać zachowanie faktoranta budzące podejrzenia co do jego działania w dobrej wierze.

Pierwszym kryterium, które należy rozpatrywać, jest liczba oraz wartość faktur korygowanych „w dół”, czyli zaniżanie wartości faktur, które wcześniej zostały wystawione. W faktoringu taka sytuacja jest szczególnie niepożądana. Może ona odzwierciedlać sytuację, iż faktorant będący w zмовie ze swoim

³³ Por: **M. Popović**, *Ograniczanie ryzyka operacyjnego w transakcjach faktoringowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2018, s. 72–75.

³⁴ *Ibidem*, s. 75–76.

dłużnikiem bądź dłużnikami otrzymuje finansowanie faktur dłużnika, a w późniejszym terminie, przed terminem wymagalności faktury, kontrahenci decydują się na modyfikację kwoty³⁵ widniejącej na fakturze. Podobna jest sytuacja w przypadku korygowania faktur do wartości zerowej, potocznie nazywając je fakturami anulowanymi. Wówczas można założyć, iż im więcej faktur „anulowanych”, tym większe powinno być podejrzenie możliwości nadużycia³⁶.

Spłaty faktur z rachunków nieznanych, czyli innych niż rachunek dłużnika, mogą budzić podejrzenia instytucji faktoringowej wobec faktoranta. Jednym z możliwych powodów, dla którego dłużnik nie dokonał spłaty ze swojego rachunku bankowego, może być brak jego płynności finansowej³⁷. Jeśli taka sytuacja będzie się powtarzać, może się przyczynić do braku spłacenia należności w kolejnych okresach.

Wykonanie regresu w faktoringu może być kolejnym czynnikiem, na który warto wnikliwie zwrócić uwagę, szczególnie w przypadku, kiedy kwota wypłaconego regresu jest coraz wyższa z okresu na okres, a co za tym idzie zwiększająca się w czasie wartość faktur przedstawionych do skupu.

Zaobserwowane wydłużenie czasu spłaty faktury, od momentu jej wystawienia do dnia całkowitej spłaty przez dłużnika, może być oznaką, że dłużnik ma problemy z płynnością finansową³⁸. Należy spojrzeć na ten wskaźnik przez pryzmat liczby dni od momentu wystawienia faktury do terminu płatności (tzw. „kredyt kupiecki”). Zatem, jeśli czas spłaty jest wydłużany z okresu na okres, a przy tym termin płatności bywa przekraczany, należy spodziewać się, że w skrajnych przypadkach może dojść do braku spłat faktur przez takiego dłużnika.

Warto również poruszyć kwestię, kiedy faktorant posiada małą liczbę dłużników, w skrajnych przypadkach tylko jednego. Wówczas może się zdarzyć sytuacja, że niewypłacalność tego dłużnika przełoży się na niewypłacalność faktoranta. Problem w szczególności może się ujawnić zbyt późno, jeśli występuje zmowa między faktorantem a wspomnianym dłużnikiem.

³⁵ **M. Popović**, *Pomiar zagrożenia płynności faktoranta*, *Finanse, Rachunkowość i Zarządzanie*. Polska, Europa, Świat 2020, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013, s. 229.

³⁶ *Ibidem*, s. 228.

³⁷ *Ibidem*, s. 228–229.

³⁸ *Ibidem*, s. 230.

6. Podsumowanie i wnioski

Wyżej opisane przypadki mogą być oczywistymi wskaźnikami, że wkrótce dojdzie do nadużycia, w szczególności jeśli przedsiębiorcy podejmują nieetyczne działania, które występują wskutek wykorzystania asymetrii informacji między faktorem a przedsiębiorcami. Jednak należy się dokładnie przyjrzeć każdemu ze wskaźników, ponieważ ich wzrost może wynikać ze specyfiki działalności prowadzonej przez faktoranta. Na przykład, wzrost wartości opisanych wskaźników może wynikać z rozwoju biznesu przedsiębiorstwa, albowiem zwiększenie obrotów i liczby wystawianych faktur statycznie może się przyczynić do zwiększenia liczby korygowanych faktur oraz ich wartości. Podobna sytuacja może wystąpić w przypadku rosnącej liczby i wartości faktur, dla których w danym okresie wykonano regres, oraz rosnącej liczby i wartości faktur z rachunków nieznanymi z punktu widzenia faktora. Opóźnienia w spłatach również nie muszą być jednoznacznym wskaźnikiem nadużycia. Takim przykładem mogą być opóźnienia w spłatach przez dłużników, które z okresu na okres są podobne.

Rozważając wzrost poszczególnych wskaźników, które mogą wpływać na ryzyko operacyjne w transakcjach faktoringowych, należy przyjrzeć im się z większą uwagą, w przypadku gdy nie towarzyszy on wzrostowi sprzedaży produktów bądź usług. Wzrost wartości wybranego wskaźnika dla jednej grupy faktorantów może świadczyć o tym, że podejmują się oni działań nieetycznych. Dla drugiej zaś, to może być normalnym zachowaniem, wynikającym ze specyfiki prowadzonej działalności. Zatem, na podstawie poszczególnego wskaźnika nie można jednoznacznie wnioskować, że faktorant postępuje nieetycznie i że w niedalekiej przyszłości dojdzie do nadużycia. Należy na to spojrzeć z szerszej perspektywy, rozpatrując wszystkie dostępne wskaźniki, uwzględniając również specyfikę branży, w której przedsiębiorcy funkcjonują.

Bibliografia

Akty prawne

Dyrektywa 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. Unii Europejskiej L 347).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 1992 r., nr 21, poz. 86 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 14 lutego 2003 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2003 r., nr 49, poz. 408 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2004 r., nr 54, poz. 535 z późn. zm.).

Opracowania

- Acocella Nicola**, *Zasady polityki gospodarczej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Basel Committee**, *Risk in computer and telecommunication systems*, Basel, Jul. 1989.
- Brinsley Peter**, *Risk and Different Products*, konferencja „International Factors Group Risk Managers Club” z dnia 9 czerwca 2010, Bruksela, Belgia.
- Brzeziński Remigiusz**, *Dla kogo usługi faktoringowe*, Rynek faktoringu w Polsce, Biznes raport, Gazeta Finansowa, 12–25 sierpnia 2016 r.
- Czechowska Iwona D.**, *Zarys problematyki etyki finansów*, w: Iwona D. Czechowska (red.), *Etyka w relacjach instytucji finansowych z gospodarstwami domowymi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016.
- Dras Ewelina**, *Factoring w Polsce. Perspektywa strony podażowej*, w: Tomasz Biernat, Dorota Korenik (red.), *Factoring. Almanach Polskiego Związku Faktorów. Rok 7*, Polski Związek Faktorów, Warszawa 2017.
- Drosio Stanisław**, *Ewolucja systemów informatycznych wspomagających realizację transakcji faktoringowych*, w: Tomasz Biernat, Dorota Korenik (red.), *Factoring. Almanach Polskiego Związku Faktorów. Rok 3*, Polski Związek Faktorów, Warszawa 2013.
- Drowanowski Maciej**, *Zabezpieczyć rentowność firmy*, Rynek faktoringu w Polsce. Biznes raport, Gazeta Finansowa, 12–25 sierpnia 2016 r.
- Ickiewicz Janina**, *Pozyskiwanie, koszt i struktura kapitału w przedsiębiorstwach*, SGH, Warszawa 2004.
- Jajuga Krzysztof**, *Zarządzanie ryzykiem*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Katner Przemysław**, *Przeniesienie wierzycielności w umowie faktoringu*, Wolters Kluwer Polska – LEX, Warszawa 2011.
- Korenik Dorota**, *Factoring w bankowości. Strategia przyszłości*, CeDeWu, Warszawa 2007.
- Kreczmańska-Gigol Katarzyna**, *Factoring jako jeden z instrumentów zarządzania należnościami i zobowiązaniami handlowymi i struktura kapitału*, Difin, Warszawa 2013.
- Kreczmańska-Gigol Katarzyna, Pajewska-Kwaśny Renata**, *Factoring. Przewodnik dla przedsiębiorcy*, http://www.factoring.pl/files/opracowania/110408133538_e-book.pdf; stan na 15.06.2017 r.
- Piekutowski Łukasz**, *Usługi finansowe szyte na miarę*, Rynek faktoringu w Polsce. Biznes raport, Gazeta Finansowa, 12–25 sierpnia 2016 r.
- Popović Milan**, *Ograniczanie ryzyka operacyjnego w transakcjach faktoringowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2018.
- Popović Milan**, *Pomiar zagrożenia płynności faktoranta*, Finanse, Rachunkowość i Zarządzanie. Polska, Europa, Świat 2020, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013.
- Rdzanek Mariusz**, *Factoring, czyli finansowanie handlu*, Rynek faktoringu w Polsce. Biznes raport, Gazeta Finansowa, 12–25 sierpnia 2016 r.
- Starczak Paweł**, *Wsparcie dla sektora MSP*, Rynek faktoringu w Polsce. Biznes raport, Gazeta Finansowa, 12–25 sierpnia 2016 r.
- Steć Dariusz**, *Factoring w Polsce w 2017*, VII Międzynarodowy Kongres Faktoringu, prezentacja z dnia 28.09.2017, Warszawa 2017.
- Szyszko Lech, Szczepański Jan**, *Finanse przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2007.
- Zadroga Adam**, *Świat finansów w perspektywie etycznej*, Rocznik Nauk Społecznych 2008/3.

Strony internetowe

<http://euf.eu.com>; stan na dzień 15.07.2018 r.

http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5503/2/11/1/dzialalnosc_faktoringowa_przedsiębiorstw_finansowych_w_2015_roku.pdf; stan na dzień 15.07.2018 r.

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-finansowe/dzialalnosc-faktoringowa-przedsiębiorstw-finansowych-w-2016-roku,2,12.html>; stan na dzień 23.06.2017 r.

<http://stat.gov.pl/>; stan na dzień 15.07.2018 r.

<http://www.factoring.pl>; stan na dzień 15.07.2018 r.

<http://www.fci.nl/>; stan na dzień 15.07.2018 r.

<http://www.unity.pl/systemy-faktoringowe/>; stan na dzień 15.06.2017 r.

<https://fci.nl/en/about-fci-new/about-fci>; stan na dzień 15.07.2018 r.

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-finansowe/dzialalnosc-faktoringowa-przedsiębiorstw-finansowych-w-2017-roku,2,13.html>; stan na dzień 16.08.2018 r.

Milan POPOVIĆ

MORAL AND ETHICAL ASPECTS OF OPERATIONAL RISK IN FACTORING TRANSACTIONS

(Summary)

Due to the specific of the factoring business nature, factoring institutions are particularly exposed to losses due to the unfairness of their business partners. The article deals with operational risk issues in factoring transactions. The moral and ethical aspects of the relationship between factoring transaction parties were presented. Ethical and moral dilemmas gain in importance, especially in situations when there is asymmetry of information between the factoring parties. The objectives of the study were to analyse indicators influencing the abuse of factoring, determining the impact of moral and ethical aspects on individual indicators, and to identify the weaknesses of particular indicators.

The study presents parameters that affect to limit operational risk in factoring transactions. The author discusses use of particular indicators of abuse in an ethical and moral context.

Keywords: factoring; operational risk; moral and ethical aspects; financial frauds